

HİCRET HAKKINDA DÜŞÜNCELER(*)

ALİYA İZZETBEGOVIÇ

Çeviren Dr. Rahman ADEMI

Genelde hicret olarak adlandırdığımız tarihi gerçekler büyük ölçüde bilinmektedir: Allah resulü Hz. Muhammed öncülüğünde küçük Müslüman topluluk Mekke'deki evlerini terk etmek ve uzaktaki Medine'ye göç etmek zorunda kalmıştı. Bu esnada bu topluluk bütün malvarlıklarını bırakmak zorunda kalmış, yanında sadece kendi inancını götürmüştür. Bu Hz. Muhammed'in risaletinin 13. yılında, Eylül 622 yılında oldu.

İnsanların hayallerini her zaman coşturan bu hadise, çok sayıda heyecanlı ve ibret verici detaylarla beraber rivayetlerde tasvir edilmiştir. Elbette ki en heyecanlı olanı da, içinde, Hz. Muhammed'in Ebu Bekir'e söylediği o ünlü “Korkma, Allah bizimledir” sözleri, ağzında bir örümceğin ördüğü ağ ve bir güvercinin yaptığı yuva ile mağara hakkındaki olan kıssadır.

Bugünkü tarihi uzaklığından, XIV. ile XV. yüzyıl arasındaki dönemde, bu hadise ve onun sonuçları hakkında yeniden düşündüğümüzde biz bir ikilem içindeyiz: Hicret'in hangi önemini özellikle ön plana çıkarmak gerekir? Bütün bu hadiseler yumağında, en büyük öneme sahip olan şey nedir?

Mesela, İslâm'ın gelişimi esnasında bir fikir ve hayatın programı olarak Hicret'in ne anlama geldiği hakkında konuşmak mümkündür. Ve o anda onun, İslâm tarihinde yirmi üç sene vahiy süresi içinde en önemli kırılma noktası olduğu hususu her zaman ortaya çıkacaktır. Doğada güneşin doğuşu neyse, İslâm tarihindeki Hicret olayı odur. Çünkü her ne kadar tanyeri Mekke'de ortaya çıktıysa da, kendi göz alıcı parlaklığı içinde gün, Medine'de kendini gösterdi. O zamana kadar sadece manevî hareket olan İslâm, Hicret'le beraber toplumsal birliğe dönüşerek, toplum, organizasyon, devlet olmaya başladı. Dinin gizemiyle göz göze kalmak veya imanın mavi derinlikleri üzerinde gözlemde bulunmak isterseniz, Mekke'de nazil olan bazı sureleri dinleyin. Ancak İslâm'ı bir kanun bütünü, düzen olarak tanımak isterseniz eğer, o zaman Medine'de nazil olan sureler olmaksızın bunu yapamazsınız. Hicret, Mekke ve Medine arasında bir bağ, bu yolda bir iz, ancak ikisi birden İslâm dediğimiz şeyi yapan bu iki dünyaya gözlem fırsatı sunan yüksek bir tepedir. Bu sebeple Hicret, yeni İslâm döneminin ilk evresidir.

Bu, Hicret hakkında, gerçekten hakiki ve reel olan tek düşünce biçimidir. Fakat aynı derecede gerçek ve daha da ibret verici başka bir noktayı da gözlemlemek mümkündür: Müslümanlar Mekke'yi gerçekten terk etti, fakat aynı zamanda oraya geri de döndü. Daha sekiz sene bile geçmeden onlar galipler olarak Mekke'ye döndüler. Sahte din ve dinsizlik merkezinden onlar, Allah'a gerçek imanın gelecekteki dünya merkezini yarattılar. Müşriklerin baskıları sonucunda

* ALİYA İZZETBEGOVIÇ – ÖZGÜRLÜK MÜCADELESİ VE İSLÂMÎ YENİDEN DOĞUŞUN SORUNLARI, Haz: Mahmut Hakkı Akın-Faruk Karaaslan-Ümit Aktaş, Malatya Büyükşehir Yayınları, Mayıs-2016.

Mekke'yi terk ederken onlar manevî olarak güçlü, maddi olarak ise zayıftılar. Mekke'ye döndüklerinde ise artık fiziksel olarak da güçlü idiler. İbret açıktır: Müslümanlar, vahşi hayvanlar gibi takip edilmek için değil, hazırlık yapmak için gidiyorlar. Onlar gidiyor ancak geri de dönüyorlar. Sadece bu gerçek Hicret'tir.

Ancak yine de bu hadise üzerinde ne kadar çok düşünüyorsak, onun dış, tarihi tarafı değil, onun iç, insanî tarafı o ölçüde dikkatimizi çekmektedir. Onun tarihi çerçeveleri izlerini kaybetmeye, dağılmaya başlıyor, biz ise bu muhteşem sefere katılanların yüzlerini tanımak için büyük gayret sarfediyoruz.

Bu insanların, Allah'a olan teslimiyeti ve onların din için fedakârlığı, Hicret hakkında hakikî ve en yüce gerçektir.

Burada insan, hadiselerin bu fakir anlatımı yerine İslam için yaşayan cesur bir neslin kıssasını heyecanlı bir biçimde anlatmak için şair olmadığından dolayı üzülebilir. Fakat onsuz da olsa, sorular kendiliğinden fışkırmaktadır: Resulün daveti üzerine, kendileri için değil, din için, evini-barkını terk edip yeni bir yurt arayan bu insanlar kimdi? Onlar nasıldı? Bizden neden o kadar farklıdılar? Ve özellikle de onlara kıyasla bizler kimiz?

Bu soruların birçoğuna, özellikle de bu sonuncusuna isteksiz olarak cevap veriyoruz. Cevaplar da genellikle bizim için mağlubiyet vericidir. Eğer onlar Müslüman idiyeler, o zaman biz bugün öyle miyiz? Onlar ve bizlerin, İslâm'ın aynı büyük ağacına ait olduğumuz söylenebilir mi?

Aynı bizim dediğimiz gibi onlar da "Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in de onun kulu ve resulü olduğuna inanırım." diyorlardı. Biz de onu ifade ediyoruz. Fakat onlar buna inanıyorlardı da. Hayatlarıyla, fedakârlıklarıyla, Hicret'leriyle ve onu takip eden her şeyiyle onlar imanlarını teyit ettiler. Tersine, pasifliğimizle, teslimiyetçiliğimizle, başarının, kariyer, para arkasındaki koşuşturmamızla biz her gün sadece gördüğümüze inandığımızı gösteriyoruz. Onlar, din için ölüyor, dahası onun için yaşıyorlardı. Biz ise çeşitli korkulardan, kalp krizi, trafik kazası, şişmanlık ve stresten ölüyoruz, bu günden yarına da yaşıyoruz. Tek kelimeyle onlar Allah'tan, biz ise insanlardan korkuyoruz. İtiraf etmelisiniz ki fark çok büyüktür. Ve sonuçları da öylesine büyüktür.

Hicret'in sadece en bilinen hikâyelerden biri olduğu, ilk Müslümanların acı ve trajedileriyle karşı karşıya kalan birçoğumuz şu soruyu soracaktır: Her şeye Kadir olan Allah resulünü ve onu takip eden küçücük insan topluluğunu neden öyle sınavlara tabi tutmuştur? Daha evvel aşığılamaların her türlüüne katlandılar, sonra üç yıllık boykot ve açlığa maruz kaldılar, şimdi ise şehirlerini ve evlerini terketmek zorunda kaldılar. Allah -her şeye kadir olduğuna göre- gücünün bir atom parçasıyla müşrikleri ve onların güçlerini yok edebilirdi. Onlara hastalık veya kalplerine zaaf salabilirdi. Şu veya bu şekilde, O'nun ismini büyük aşkla zikreden bu inanan topluluğun önünde bulunan bütün engelleri ortadan kaldırabilir ve o yolun rahat ve düz olmasını sağlayabilirdi. Ancak, her şeye kadir olan bunu yapmadı. Aksine, O, haklarında çok şey dinlediğimiz

Müslümanların o ilk küçük topluluğunu bütün o sarsıcı sınavlara tabi tuttu. Neden?

Sadece bir açıklaması vardır. İyi ve her şeye kadir olan Allah, samimi olanları samimi olmayanlardan, doğru olanları doğru olmayanlardan, sağlam müminleri tereddüt içinde olanlardan ayırmak istedi. Tarihi durum öyle bir noktaya geldi ki artık dünyanın temizlenmesi, değişmesi ve yeni bir biçimde organize edilmesi gerekiyordu. İnsanlar ve onların kurumları tamamen bozulmuştu. Demir sabanı dünya yolculuğuna çıkmalı ve yeni medeniyetin tohumlarının ekilebilmesi için çürümüş ve kokuşmuş şeyleri temizlemeliydi.

Bu görevi kim yerine getirebilirdi? O, herhangi biri olamazdı. Bunu sadece bu misyona layık olacak bir nesil yapabilirdi. Allah böyle bir nesli, Hicret insanlarında, Mekke'de buldu. Dine olan bağlılıkları, her türlü fedakârlığa hazır olmalarıyla onlar bu tarihi görev için hazır olduklarını göstermişlerdi.

Ondan sonra, tarih sahnesinde, zamanın dünyasında meydana gelen o muazzam değişiklikleri burada saymak mümkün değildir. İki büyük ve eski imparatorluk tamamen yok olacak, yeni şehirler ortaya çıkacak, muazzam ahlâkî yeniden doğuş takip edecek, insanlar ilmin yeni alanlarını fethedecek, tek kelimeyle, yeni bir medeniyet doğacaktır.

Bu fırsatta öne çıkarılması gereken şey ise bu yeni medeniyetin tohumunun, tâ 622 senesinde dünyaya açılan o küçük Müslüman topluluğu olduğudur; o sırada bütün dünyada ona karşı duracak ve onunla boy ölçüşecek de başka bir topluluğun bulunmadığıdır. Onlar kalplerinde Allah'a olan imanlarını taşıyorlardı. Onların bütün gücü sadece ve sadece bu imanlarında bulunmaktaydı.

Sonunda o bilinen soruyu sormak gerekli midir? Hicret'in mesajları ve ibretleri nasıldır? Bütün ifade edilenlerin yanında yine de gerekiyorsa o zaman cevap verelim: Bu soru ve ikilemin güncelliğidir. Çünkü söz konusu hadiseyi onun özüne indirgeyecek olursak, o eskiden olduğu gibi bugün de güncel olan bir soruya dönüşür. “İslâm için mücadele edecek miyim yoksa sadece kendimi mi düşüneceğim? Bir sahabi için gitmek veya kalmak neyse (kalanlar da vardı fakat onlar hakkında tarih konuşmuyor), benim için de, İslâm'ın mı yoksa kendi iyiliğim için mi, kendi çocuklarımın iyiliği mi yoksa dünya çocuklarının iyiliği için mi çalışacağım aynıdır.” Yani hepimiz ve her gün Hicret ikilemi önünde bulunuyoruz. Soru aynıdır, sadece cevaplar farklıdır. İlk Müslümanların yaptığı gibi herkesin kendi önünde ve Allah'ın önünde bu soruya bizzat kendisi cevap vermesi gerekir. Onların cevabını biliyoruz ve ilk Müslümanlar bizim yerimize cevap da veremezler, onu kendimiz yapmamız lazımdır. Ancak arılar büyük ve görmezden gelinemeyecek bir örnek verdiler. O örnek Hicret'tir.

(Mart, 1978)